

Briselē, 11.6.2015.
COM(2015) 290 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par makrofinansiālās palīdzības sniegšanu trešām valstīm 2014. gadā

{SWD(2015) 115 final}

SATURA RĀDĪTĀJS

1. IEVADS.....	3
2. PRIEKŠVĒSTURE	3
2.1. Pēdējo gadu notikumi.....	3
2.2. MFP pamatregula	4
3. MAKROFINANSIĀLĀS PALĪDZĪBAS DARBĪBAS 2014. GADĀ.....	6
3.1. Pārskats.....	6
3.2. Atsevišķas darbības saņēmējvalstīs 2014. gadā	7
3.2.1. <i>Gruzija</i>	7
3.2.3. <i>Kirgizstānas Republika</i>	8
3.2.4. <i>Tunisija</i>	9
3.2.5. <i>Ukraina</i>	9
4. MFP LĪDZEKĻU ATBILSTĪGAS IZMANTOŠANAS NODROŠINĀŠANA: DARBĪBAS NOVĒRTĒJUMI UN <i>EX POST</i> NOVĒRTĒJUMI	11
4.1. Darbības novērtējumi	11
4.2. Ex post novērtējumi.....	11
5. LŪGUMI PĒC PALĪDZĪBAS UN TURPMĀKI KOMISIJAS PRIEKŠLIKUMI — BUDŽETA SITUĀCIJA.....	11

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par makrofinansiālās palīdzības sniegšanu trešām valstīm 2014. gadā

1. IEVADS

Makrofinansiālā palīdzība (MFP) ir ES finanšu instruments, kas paredzēts, lai risinātu ārkārtas ārējā finansējuma vajadzības valstīs, kas ģeogrāfiski, ekonomiski un politiski ir tuvu ES. MFP mērķis ir stiprināt makroekonomisko un finanšu stabilitāti kandidātvalstīs, potenciālajās kandidātvalstīs un Eiropas kaimiņreģiona valstīs, vienlaikus veicinot atbilstīgu strukturālo reformu īstenošanu. Šis instruments papildina valsts ekonomikas korekciju un reformu programmu, par kuru panākta vienošanās ar Starptautisko Valūtas fondu (SVF), un šādas programmas esamība ir MFP īstenošanas nosacījums. MFP ir maksājumu bilances atbalsta instruments. MFP tiek sniegta aizdevumu veidā, Komisijai aizņemoties vajadzīgos līdzekļus kapitāla tirgos un aizdodot tos tālāk saņēmējvalstij, vai īpašos gadījumos kā dotācijas, kas tiek finansētas no ES budžeta.

2014. gadā raksturīgi bija tas, ka tika atsāktas vairākas iepriekš atliktas MFP darbības (attiecībā uz Gruziju, Jordāniju, Kirgizstānas Republiku un Tunisiju) un Ukrainā strauji pasliktinājās politiskā un ekonomiskā situācija, kā rezultātā tika veiktas vairākas liela apjoma MFP darbības.

Šis gada ziņojums ir sagatavots atbilstīgi Komisijas pienākumiem attiecībā uz informācijas sniegšanu, kas paredzēti gan dažādos Padomes, gan Eiropas Parlamenta un Padomes kopīgos lēmumos par MFP darbībām. Tam pievienots Komisijas dienestu darba dokuments, kurā sniegta sīkāka informācija un analīze par makroekonomikas vidi un atsevišķu MFP darbību īstenošanu.

2. PRIEKŠVĒSTURE

2.1. Pēdējo gadu notikumi

Globālā ekonomikas un finanšu krīze 2008.–2009. gadā būtiski ietekmēja Eiropas Savienības kaimiņreģiona attīstības valstis, tādējādi strauji pieauga pieprasījums pēc ES finanšu atbalsta, tostarp MFP veidā. ES Ministru padome 2009. gada beigās pieņēma četras MFP programmas, lai sniegtu atbalstu Armēnijai, Bosnijai un Hercegovinai, Gruzijai un Serbijai. Arī 2009. gadā uz vienu gadu pagarināja iepriekš apstiprināto MFP darbību Kosovai¹. 2010. gadā abi ES likumdevēji (šajā gadījumā pēc Lisabonas līguma stāšanās spēkā — Padome un Parlaments) pieņēma lēmumu par vēl divām programmām — Ukrainai un Moldovai. MFP darbības Gruzijai un Kosovai tika

¹ Šis lēmums neskar nostājas par statusu un atbilst ANO Drošības padomes Rezolūcijai 1244 un Starptautiskās Tiesas atzinumam par Kosovas neatkarības deklarāciju.

pabeigtas 2010. gadā. Komisija 2011., 2012. un 2013. gadā pabeidza īstenot MFP programmas Armēnijai, Bosnijai un Hercegovinai, Moldovai un Serbijai.

Vispārējai ekonomikas situācijai ievērojami uzlabojoties 2010. gadā un 2011. gada sākumā, spiediens uz maksājumu bilances stāvokli MFP atbilstīgajās valstīs nedaudz mazinājās. Tāpēc samazinājās ierosināto vai apstiprināto jauno MFP darbību skaits — Komisija ierosināja tikai divas darbības (Gruzijai un Kirgizstānas Republikai; abas 2011. gadā). Krasais pieņemto jauno MFP darbību skaita samazinājums bija saistīts arī ar likumdošanas procesa kavēšanos, ko radīja domstarpības starp abiem likumdevējiem par to, kā MFP lēmumiem piemērot jauno Komiteju procedūras regulu. Šo problēmu atrisināja tikai 2013. gadā².

Sākot ar 2011. gada otro pusgadu, ievērojami pasliktinājās finansēšanas nosacījumi globālajos kapitāla tirgos, kas daļēji liecināja par *euro* zonas valsts parāda krīzes radīto ietekmi. Turklāt t. s. arābu pavasaris un tā izraisītās politiskās un ekonomiskās pārmaiņas Vidusjūras reģiona arābu partnervalstīs palielināja spiedienu uz šo valstu budžetu un ārējām finanšu pozīcijām. Šīs norises izraisīja pieprasījuma pieaugumu pēc MFP 2012. un 2013. gadā, un Ēģipte, Jordānija un Tunisija iesniedza atbalsta pieprasījumus. Abi likumdevēji 2013. gada decembrī un 2014. gada maijā pieņēma lēmumu sniegt MFP Jordānijai un Tunisijai, savukārt Komisijas priekšlikums lēmumam par MFP sniegšanu Ēģiptei tika apturēts, kamēr starp Ēģipti un SVF nav panākta vienošanās par SVF izmaksu programmu, kā arī ņemot vērā politiskās situācijas attīstību šajā valstī.

Konflikta dēļ Ukrainas austrumos un būtiski pasliktinoties valsts ekonomiskajai un finanšu situācijai MFP (tikai aizdevumu veidā) 2014. gadā sasniedza nebijušu līmeni. Izmaksas saskaņā ar diviem 2002. un 2010. gadā pieņemtajiem lēmumiem tika sāktas pēc tam, kad Ukrainas parlaments ratificēja attiecīgos MFP dokumentus. Turklāt Padome saskaņā ar steidzamības procedūru 2014. gada aprīlī apstiprināja jaunu MFP darbību Ukrainai (LESD 213. pants), un tā pilnībā tika izmaksāta 2014. gadā.

2.2. MFP pamatregula

Jau 2003. gadā Eiropas Parlaments konstatēja, ka viens no galvenajiem MFP instrumenta trūkumiem ir garais lēmumu pieņemšanas process. Saskaņā ar attiecīgajā periodā spēkā esošo sistēmu Padome, apspriežoties ar Parlamentu, pieņēma lēmumus par atsevišķām MFP darbībām katrā konkrētajā gadījumā. Kopš Lisabonas līguma stāšanās spēkā 2009. gada 1. decembrī leģislatīvus lēmumus par atsevišķām MFP darbībām Parlaments un Padome pieņem saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru (koplēmuma procedūru), un rezultātā lēmumu pieņemšanas process ir vēl ilgāks. Tomēr finanšu un valstu parādu krīzes laikā ir pastiprinājusies nepieciešamība izveidot tādu instrumentu makroekonomikas un finanšu ārkārtas situāciju efektīvai pārvaldīšanai, kuru var izmantot ātri un iedarbīgi.

Reaģējot uz vajadzību paātrināt lēmumu pieņemšanas procesu un optimizēt MFP instrumentu, Komisija 2011. gada 4. jūlijā iesniedza priekšlikumu pamatregulai, ar ko

² Sīkāku informāciju sk. Komisijas ziņojumos Eiropas Parlamentam un Padomei par makrofinansiālās palīdzības sniegšanu trešām valstīm 2012. gadā (COM(2013) 426) un 2013. gadā (COM(2014) 372).

nosaka vispārīgus noteikumus par makrofinansiālās palīdzības sniegšanu trešām valstīm³. Priekšlikuma galvenie mērķi bija šādi: i) veicināt MFP efektivitāti, izmantojot ātrāku un efektīvāku lēmumu pieņemšanas procesu; ii) salāgot lēmumu pieņemšanas procesu ar lēmumu pieņemšanas procesu par citiem finansēšanas instrumentiem, galvenokārt saistībā ar ārējām attiecībām; un iii) formalizēt, paskaidrot un vienkāršot MFP piemērojamos noteikumus.

Priekšlikums tika plaši apspriests ar Parlamentu un Padomi. Komisija uzskatīja, ka tās priekšlikuma būtība ir mainīta garā likumdošanas procesa laikā un, ja MFP pamatregula tiktu pieņemta, tā varētu radīt iestāžu līdzsvara nopietnu pārkāpumu, jo īpaši ietekmēt Komisijas iniciatīvas tiesības likumdošanas jomā⁴. Tādēļ Komisija 2013. gada 8. maijā nolēma atsaukt savu priekšlikumu.

Pēc tam, kad Komisija atsauca savu priekšlikumu, 2013. gada 18. jūlijā Padome saskaņā ar LESD 263. pantu cēla prasību Tiesā pret Komisiju par atcelšanu⁵. Tiesa ar 2015. gada 14. aprīļa spriedumu noraidīja Padomes rīcību un sprieda, ka priekšlikuma atsaukšana, ko veica Komisija, bija pamatota. Tiesa arī apstiprināja, ka Komisija rīkojās atbilstīgi, atsaucot savu priekšlikumu, ņemot vērā to, ka abu likumdevēju ierosināto grozījumu rezultātā būtu mainīta priekšlikuma būtība, liedzot ar šo priekšlikumu sasniegt tā galvenos mērķus. Tādējādi Eiropas Parlamentam un Padomei par katru MFP darbību joprojām ir jāpieņem leģislatīvi lēmumi saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru⁶.

Nesenā pieredze un jo īpaši nepieciešamība ātri uzsākt jaunas MFP darbības Ukrainā 2014. un 2015. gadā atkārtoti liecina par vajadzību nodrošināt, lai MFP kā ārkārtas instruments būtu ātri pieejams, reaģējot uz krīzes situācijām. Tāpēc Komisija turpinās pētīt, kā uzlabot lēmumu pieņemšanas procesa efektivitāti un iedarbīgumu.

³ COM(2011) 396, galīgā redakcija, 4.7.2011.

⁴ Sīkāku informāciju sk. Komisijas ziņojumā Eiropas Parlamentam un Padomei par makrofinansiālās palīdzības sniegšanu trešām valstīm 2013. gadā (COM(2014) 372).

⁵ Lieta C-409/13.

⁶ Saistībā ar Lēmuma Nr. 778/2013/ES pieņemšanu, ar ko piešķir turpmāku makrofinansiālo palīdzību Gruzijai, Eiropas Parlaments un Padome pieņēma kopīgu deklarāciju, kas atspoguļo kompromisus, kuri tika rasti abu likumdevēju sarunu laikā par pamatregulu un saskaņošanas procedūru, kas vajadzīga, lai pieņemtu lēmumu par Gruziju (OV L 218, 14.8.2013., 18. lpp.). Deklarācija ir politiska vienošanās, kurai nav juridiski saistošas ietekmes.

3. MAKROFINANSIĀLĀS PALĪDZĪBAS DARBĪBAS 2014. GADĀ

3.1. Pārskats

2014. gadā saistībā ar šādiem MFP lēmumiem tika panākts progress:

- Abi likumdevēji 2013. gada augustā pieņēma Komisijas 2011. gada priekšlikumu sniegt Gruzijai MFP EUR 23 milj. aizdevumu veidā un EUR 23 milj. dotāciju veidā. MFP dokumenti tika parakstīti 2014. gadā. Pirmās daļas dotācijas elements (EUR 13 milj.) tika izmaksāts 2015. gada janvārī, bet aizdevumu daļa (EUR 10 milj.) — aprīlī. Otrās daļas izmaksa (EUR 23 milj. apmērā) ir plānota 2015. gada vasarā, ja SVF programma tiks īstenota un Gruzija īstēnos saprašanās memorandā noteiktos politikas pasākumus.
- Komisija 2013. gada aprīlī ierosināja jaunu lēmumu par EUR 180 milj. sniegšanu aizdevumu veidā Jordānijai; lēmums tika pieņemts 2013. gada decembrī. Jordānijas iestādes un ES 2014. gada martā parakstīja saprašanās memorandu un aizdevuma līgumu. Pirmā daļa (EUR 100 milj.) tika izmaksāta 2015. gada februārī. Sagaidāms, ka otrā daļa arī tiks izmaksāta 2015. gadā.
- Komisijas 2011. gada priekšlikums par ārkārtas MFP sniegšanu Kirgizstānas Republikai — EUR 15 milj. aizdevumu veidā un EUR 15 milj. dotāciju veidā — tika pieņemts 2013. gada oktobrī. MFP dokumenti tika parakstīti 2014. gadā, un Kirgizstānas Republikas parlaments tos ratificēja 2015. februārī. Gan pirmās, gan otrās daļas izmaksa ir plānota 2015. gadā.
- Komisija 2013. gada decembrī iesniedza jaunu priekšlikumu sniegt MFP Tunisijai līdz EUR 250 milj. aizdevumu veidā. Lēmumu abi likumdevēji pieņēma 2014. gada maijā, un parakstīto saprašanās memorandu un aizdevuma līgumu Tunisijas parlaments ratificēja 2015. gada martā. Likumdošanas procedūras laikā palīdzības summa tika palielināta līdz EUR 300 milj. Palīdzību paredzēts īstenot 2015. un 2016. gadā, un sagaidāms, ka pirmā daļa (EUR 100 milj.) tiks izmaksāta maijā.

Ukrainai 2014. gadā saskaņā ar divām MFP programmām tika izmaksāti kopumā EUR 1,36 mljrd. aizdevumu veidā. Pirmā programma (MFP I), kas bija balstīta uz 2002. un 2010. gadā pieņemtajiem lēmumiem, sniedza MFP par kopsummu EUR 610 milj. Pirmā daļa EUR 100 milj. apmērā tika izmaksāta 2014. gada maijā, drīz pēc tam, kad SVF apstiprināja Ukrainai jaunu divu gadu rezerves vienošanos. Otrā daļa EUR 260 milj. apmērā tika izmaksāta 2014. gada novembrī, savukārt trešā daļa (EUR 250 milj.) — 2015. gada aprīlī. Padome 2014. gada aprīlī saskaņā ar steidzamības procedūru (LESD 213. pants) Ukrainai apstiprināja otro MFP programmu (MFP II), kuras vērtība bija EUR 1 mljrd. aizdevumu veidā. Visa summa tika izmaksāta divās daļās — katra EUR 500 milj. apmērā — 2014. gada jūnijā un decembrī. Komisija 2015. gada 8. janvārī ierosināja trešo MFP programmu — līdz EUR 1,8 mljrd. aizdevumu veidā —, kuru Parlaments un Padome apstiprināja 2015. gada 15. aprīlī. Visas trīs MFP darbības Ukrainā kopā veido EUR 3,41 mljrd., un tā ir lielākā ES finanšu palīdzība, kas sniegta trešai valstij tik īsā laikā.

3.2. Atsevišķas darbības saņēmējvalstīs 2014. gadā

3.2.1. Gruzija

2013. gadā tika pieņemts lēmums par MFP programmu Gruzijai, un tās kopējā summa bija EUR 46 milj., kas līdzīgās daļās jāsniedz aizdevumu un dotāciju veidā, tiks izmaksāta divās daļās. Pēc tam, kad Gruzija 2014. gada jūlijā noslēdza jaunu izmaksu programmu ar SVF, tika atjaunotas sarunas par MFP (tās bija atliktas kopš 2011. gada, jo Gruzija nebija izmantojusi esošo SVF programmu). MFP dokumenti tika parakstīti, un Gruzijas parlaments 2014. gada decembrī pēc nepieciešamības tos ratificēja. Pirmās daļas dotāciju elements (EUR 13 milj.) tika izmaksāts 2015. gada janvārī un aizdevumu elements (EUR 10 milj.) — 2015. gada aprīlī. Otrās MFP daļas izmaksa (pavisam kopā EUR 23 milj.) ir plānota 2015. gada otrajā pusgadā, un tā ir atkarīga no tā, vai Gruzija ievēros SVF programmu un īstēnos pasākumus, par kuriem panākta vienošanās sprāšanās memorandā.

Kaut gan Gruzijas IKP izaugsme palielinājās no 3,2 % 2013. gadā līdz 4,7 % 2014. gadā, jo patēriņš bija augsts un privātie ieguldījumi atsāka pieaugt, makroekonomiskā situācija saglabājas nestabila. Līdz ar izaugsmi inflācija palielinājās līdz 3,1 % 2014. gadā, neraugoties uz krītošo degvielas cenu mazinošo ietekmi. Ņemot vērā negatīvo valūtas kursa dinamiku kopš 2014. gada novembra Krievijā un citās Neatkarīgo valstu savienības (NVS) valstīs, lari vērtība attiecībā pret dolāru strauji samazinājās, palielinot inflācijas gaidas. Reaģējot uz to, centrālā banka 2015. gada februārī palielināja savu galveno politikas likmi līdz 4,5 %. Tā kā valdība kopš 2013. gada ir īstenojusi sociāli iekļaujošāku ekonomisko modeli, tostarp pieņemot vispārēju veselības aprūpes sistēmu, spiediens uz budžetu palielinājās un fiskālais deficīts sasniedza 2,9 % no IKP 2014. gadā (pieaugums salīdzinājumā ar 2013. gada līmeni (2,6 %)). Ārējais spiediens atkal pastiprinājās 2014. gadā. Tekošā konta deficīts sasniedza 9,6 % no IKP (palielinājums salīdzinājumā ar 2013. gada līmeni (5,9 %)), jo imports pieauga, palielinoties ekonomikas izaugsmei, bet importu un pārvedumus ietekmēja nelabvēlīgā ārējā vide. Saistībā ar strukturālajām reformām panāktais progress 2014. gadā bija apmierinošs — vispārējās veselības aprūpes aptvērums turpināja paplašināties, un konkurence, fiskālā pārredzamība un banku uzraudzība būtiski uzlabojās. SVF valde 2014. gada decembrī pabeidza pirmo programmas pārskatīšanu attiecībā uz 2014. gada jūlijā noslēgto rezerves vienošanos triju gadu periodam USD 154 milj. apmērā.

3.2.2. Jordānija

Pēc Jordānijas 2012. gada decembra oficiālā lūguma sniegt MFP Komisija 2013. gada 29. aprīlī pieņēma priekšlikumu lēmumam par MFP sniegšanu Jordānijai — līdz EUR 180 milj. vidēja termiņa aizdevuma veidā. Eiropas Parlaments un Padome lēmumu apstiprināja 2013. gada 11. decembrī. Sarunas par saprašanās memorandu, kurā paredzēti Jordānijas iestādēm veicamie ekonomiskās politikas pasākumi un aizdevuma nolīgums, tika pabeigtas 2014. gada sākumā. Abi dokumenti tika parakstīti 2014. gada martā. Jordānijas MFP darbība ir paredzēta, lai papildinātu SVF nodrošinātos līdzekļus saskaņā ar esošo rezerves vienošanos. Pirmā daļa (EUR 100 milj.) tika izmaksāta 2015. gada februārī, savukārt sagaidāms, ka otro daļu izmaksās 2015. gada rudenī.

Neraugoties uz to, ka Jordāniju ietekmēja reģiona pieaugošā nestabilitāte (tostarp Sīrijas konflikta turpināšanās un teroristu darbība Sīnāja pussalā, kas turpināja ietekmēt gāzes

piegādi no Ēģiptes), tās ekonomika 2014. gadā pieauga. Reālā IKP izaugsme sasniedza 3,1 % (2013. gadā — 2,8%), un to veicināja ieguves rūpniecības, būvniecības, komunālo pakalpojumu un tūrisma nozares atveseļošanās, kā arī ārvalstu dotāciju nozīmīga ieplūde. Inflācija saglabājās zemā līmenī, ļaujot 2014. gadā nodrošināt pielāgoties spējīgāku monetārās politikas nostāju. Fiskālais deficīts (ņemot vērā ārvalstu dotācijas un pārvedumus, ko saņēmis valsts elektroenerģijas uzņēmums *NEPCO*) nedaudz samazinājās — no 11,5 % no IKP 2013. gadā līdz 10 % 2014. gadā —, un to sekmēja lielāki nodokļu ieņēmumi un būtiska ārvalstu dotāciju ieplūde. Maksājumu bilance uzlabojās, ieplūstot būtiskām oficiālām dotācijām un kapitālam, galvenokārt no Persijas līča sadarbības padomes (*GCC*) valstīm. Tiek lēsts, ka kopējās ārvalstu dotācijas ir pieaugušas, sasniedzot 7 % no IKP 2014. gadā (palielinājums salīdzinājumā ar 2,7% 2013. gadā). Progress saistībā ar strukturālajām reformām ir bijis neviennozīmīgs, jo īpaši tāpēc, ka likuma par ienākuma nodokli jaunā redakcija tika būtiski kavēta. SVF programmas piektā pārskatīšana tika veiksmīgi pabeigta 2014. gada novembrī. Tas ļāva veikt USD 129 milj. izmaksu, kā rezultātā kopējā izmaksa kopš programmas sākuma sasniedza aptuveni USD 1,4 mljrd. (kopējā summa USD 2 mljrd.).

3.2.3. Kirgizstānas Republika

Pēc tam, kad etniskās un politiskās vardarbības rezultātā krasi samazinājās ekonomiskā aktivitāte un radās būtisks ārējā finansējuma deficīts, starptautiskā līdzekļu devēju konferencē Biškekā 2010. gada jūlijā ES apņēmas atbalstīt Kirgizstānas Republikas atveseļošanos. Tāpēc Komisija 2011. gada decembrī pieņēma priekšlikumu lēmumam par MFP sniegšanu līdz EUR 30 milj. (EUR 15 milj. aizdevumu veidā un EUR 15 milj. dotāciju veidā). Šī MFP darbība bija ārkārtas, jo Kirgizstānas Republika atrodas ārpus MFP instrumenta parastā ģeogrāfiskā tvēruma, bet tā tika pamatota ar valstī vērojamo spēcīgo vēlmi īstenot uz demokrātiju vērstas politikas un ekonomikas reformas un ar to, ka Kirgizstānas Republika ir daļa no reģiona, kas ir ekonomiski un politiski īpaši nozīmīgs ES. Lēmums par MFP tika pieņemts 2013. gada oktobrī. MFP dokumenti tika parakstīti 2014. gada beigās, un Kirgizstānas Republikas parlaments to ratificēja 2015. gada februārī. Pirmās un otrās daļas izmaksas plānots veikt 2015. gadā.

Pēc izaugsmes 2013. gadā, kad IKP palielinājās par 10,5%, jo atsākās pieaugums zelta ražošanā, 2014. gadā Kirgīzijas ekonomikas izaugsme ievērojami samazinājās un IKP pieaugums tiek lēsts 3,6 % apmērā. To noteica mazāks ārējās tirdzniecības apjoms, pārvedumu samazināšanās (saistībā ar lejupslīdi Krievijā un ekonomisko lejupslīdi citās galvenajās tirdzniecības partnervalstīs, jo īpaši NVS valstīs) un zelta ražošanas samazinājums. Vietējās valūtas vērtība kritās par 16,3 % pret ASV dolāru 2014. gadā, un gada inflācija 2015. gada februārī sasniedza 10,9 %. Tā kā centrālā banka veica intervences ārvalstu valūtas tirgū, lai novērstu spiedienu saistībā ar valūtas vērtības samazināšanu, tās rezerves samazinājās par 17,1 % laikposmā 2014. gada jūlijs–2015. gada janvāris. Fiskālā deficīta apmērs tiek lēsts 3,7 % apmērā no IKP 2014. gadā, un valsts parāds — 54,1 % apmērā no IKP. Tekošā konta deficīts 2014. gadā saglabājās liels, 13,7 % no IKP. Tāpēc maksājumu bilance saglabājas nestabila. Šajā kontekstā Kirgizstānas Republikas iestādes vērsās pie SVF ar lūgumu par nākamo vienošanos. Sarunas tika veiksmīgi pabeigtas 2015. gada sākumā, un 2015. gada aprīlī SVF valde apstiprināja jaunu triju gadu programmu saskaņā ar paplašināto kredītmehānismu. Lai gan tiek īstenota valsts ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013.–2017. gadam, progress

finanšu sektorā atpaliiek. Banku darbības kodekss, kas stiprinātu banku regulējumu un centrālās bankas pilnvaras un neatkarību, joprojām gaida parlamenta apstiprinājumu.

3.2.4. *Tunisija*

2013. gada jūnijā SVF valde apstiprināja jaunu 24 mēnešu rezerves vienošanos ar Tunisiju par USD 1,75 mljrd. Šajā kontekstā Tunisijas valdība 2013. gada augustā lūdza ES sniegt MFP EUR 500 milj. apmērā. Reaģējot uz to, Komisija 2013. gada decembrī iesniedza priekšlikumu sniegt MFP līdz EUR 250 milj. aizdevuma veidā, kas izmaksājams trijās vienādās daļās. Apspriešanas laikā Parlamentā un Padomē palīdzības apjoms tika palielināts līdz EUR 300 milj. Lēmumu par šo MFP darbību abi likumdevēji pieņēma 2014. gada maijā. Vienošanās par saprašanās memorandu un aizdevuma līgumu tika panākta un dokumenti parakstīti 2014. gada jūlijā–septembrī, bet Tunisijas parlaments tos ratificēja 2015. gada martā. Pirmās daļas izmaksa tagad sagaidāma 2015. gada maijā, savukārt otrās un trešās daļas izmaksa ir atkarīga no tā, vai SVF programma tiks īstenota un vai Tunisijas iestādes ievēros saprašanās memorandā noteiktos MFP nosacījumus.

Reālā IKP izaugsme 2014. gadā saglabājās vājināta (2,3 %) salīdzinājumā ar 2013. gada līmeni (2,4 %). Politiskā nenoteiktība un spriedze saistībā ar drošību turpināja mazināt ekonomisko darbību. Inflācija vidēji sasniedza 5,5 % 2014. gadā un turpina samazināties. Fiskālā un ārējā nelīdzsvarotība joprojām ir nozīmīga, radot ievērojamas finanšu vajadzības. Fiskālais deficīts 2014. gadā būs zemāks nekā SVF programmā noteiktais mērķis (4,8 % no IKP; sākotnējā prognoze — 6,7 % no IKP), un tā cēlonis galvenokārt ir zemais izdevumu līmenis ieguldījumu budžetā un atsevišķu izdevumu atlikšana uz 2015. gadu, nevis optimāls samazinājums regulāro izdevumu budžetā. Attiecībā uz ārējo pozīciju tekošā konta deficīts 2014. gadā joprojām bija liels — 8,9 % no IKP (8,3 % no IKP 2013. gadā). Rezerves 2014. gada beigās sasniedza aptuveni USD 7,8 mljrd., kas pielīdzināmi tikai gandrīz triju mēnešu importa apjomam, pretstatā SVF programmā noteiktajam sākotnējam mērķim — USD 9 mljrd. 2014. gada decembrī SVF pabeidza pašreizējās rezerves vienošanās piekto programmas pārskatīšanu. SVF atzina, ka visi izpildes kritēriji ir izpildīti un panākta virzība nozīmīgā skaitā strukturālo reformu, neraugoties uz negatīvo ekonomisko, sociālo un drošības vidi.

3.2.5. *Ukraina*

Ņemot vērā straujo ekonomiskās situācijas pasliktināšanos 2014. gada sākumā un ievērojamo maksājumu bilances pavājināšanos, Padome 2014. gada aprīlī pieņēma jaunu MFP darbību Ukrainai saskaņā ar steidzamības procedūru (LESD 213. pants). Programmu veidoja aizdevums līdz EUR 1 mljrd., kas izmaksājams divās daļās (katra daļa — EUR 500 milj.). Šī vienošanās (MFP II) bija papildus citai MFP darbībai (MFP I), kura noteikta ar diviem lēmumiem (pieņemti 2002. un 2010. gadā), kuras apmērs ir līdz EUR 610 milj. aizdevumu veidā un kura izmaksājama trijās daļās. Tādējādi Ukrainai ir pieejama MFP pavisam EUR 1,61 mljrd. apmērā⁷. Izmaksas saskaņā

⁷ Šīs divas MFP programmas ir Komisijas atbalsta pasākumu Ukrainai būtisks elements vairāk nekā EUR 11 mljrd. apmērā, un tās tika paziņotas 2014. gada 5. martā (http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-159_en.htm). Papildus MFP pasākumi ietvēra atbalstu, izmantojot citus finanšu

ar šīm divām programmām bija iespējamas pēc tam, kad SVF valde 2014. gada aprīlī apstiprināja jaunu divu gadu rezerves vienošanos. Ukraina 2014. gadā saņēma EUR 1,36 mljrd. MFP finansējuma, tostarp pilnu summu — EUR 1 mljrd. — saskaņā ar MFP II lēmumu. Pēdējā MFP I daļa EUR 250 milj. apmērā tika izmaksāta 2015. gada aprīlī.

Pēc divu gadu stagnācijas 2014. gadā Ukrainā sākās ekonomikas dziļa lejupslīde, ko izraisīja uzticēšanās krīze, kuras cēlonis ir bruņotais konflikts valsts austrumu daļā. Šīs krīzes rezultātā valūtas vērtība strauji kritās un ieguldījumi un patēriņš samazinājās. Ražošanas jaudas zudums konflikta dēļ valsts austrumu daļā, kas ir Ukrainas rūpniecības centrs, 2014. gadā veicināja IKP samazinājumu reālajā izteiksmē par 6,8%. Vājāka valūta līdz ar administratīvi regulēto cenu ievērojamu kāpumu izraisīja patēriņa cenu indeksa (PCI) inflācijas būtisku palielinājumu. Vienlaikus, neraugoties uz dažādiem korektīviem pasākumiem (gan no ienākumu, gan izdevumu puses), kopējais fiskālais deficīts 2014. gadā pasliktinājās līdz aplēstajiem 10,3% no IKP, savukārt valsts parāds 2014. gada beigās strauji palielinājās līdz aplēstajiem 70,2% no IKP. Ārējās pozīcijas kontekstā tekošā konta deficīta korekcija (no 8,7% 2013. gadā līdz 4,0% 2014. gadā), ko sekmēja importa kritums, notika vienlaikus ar būtisku privātā sektora finanšu aizplūdi un gāzes parādu maksājumiem. Tā rezultātā 2014. gada laikā Ukrainas bruto starptautiskās rezerves samazinājās par gandrīz 60% (EUR 10 mljrd.), sasniedzot vien EUR 6,2 mljrd. gada beigās. Lejupslīde un valūtas vērtības kritums, ko radīja uzticēšanās krīze, negatīvi ietekmēja banku nozari, izraisot lielas noguldījumu aizplūdes, nozīmīgus darbības zaudējumus un ienākumus nenesošu aizdevumu daļas pieaugumu. Mēģinot stabilizēt nozari, centrālā banka sāka sakārtot darboties nespējīgās bankas un aizsāka visaptverošu nozares rekapitalizāciju. Reforma tika sākta arī enerģētikas nozarē un valsts finanšu pārvaldībā, un to atbalstīja ar starptautisku aizdevēju, tostarp ES, atbalsta programmām.

Ņemot vērā ekonomiskās darbības turpmāku vājināšanos un maksājumu bilances pasliktināšanos, starptautiskā sabiedrība ar SVF priekšgalā izveidoja jaunu finanšu atbalsta kopumu Ukrainai. Šajā kontekstā valsts 2014. gada septembrī pieprasīja jaunu MFP programmu un 2014. gada decembrī atkārtoja savu prasību. Būtiskas papildu ārējā finansējuma vajadzības dēļ un vēloties atbalstīt Ukrainas iestāžu plašo reformu programmu, Komisija 2015. gada 8. janvārī iesniedza priekšlikumu par jaunu MFP programmu — līdz EUR 1,8 mljrd. aizdevumu veidā (MFP III). Abi likumdevēji lēmumu par šo jauno MFP programmu pieņēma 2015. gada aprīlī. Sagaidāms, ka to izmaksās trijās vienādās daļās 2015.–2016. gadā. SVF valde 2015. gada 11. martā apstiprināja jaunu četru gadu vienošanos ar Ukrainu saskaņā ar paplašināto kredītmehānismu (speciālās aizņēmuma tiesības (SDR) 12,348 mljrd. apmērā, aptuveni USD 17,5 mljrd.). Ar to tika aizstāta 2014. gada aprīlī parakstītā divu gadu rezerves vienošanās.

instrumentus, piemēram, palīdzība attīstībai, kas sniegta dotāciju veidā un kā finansējums no Eiropas Investīciju bankas un Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības bankas.

4. MFP LĪDZEKĻU ATBILSTĪGAS IZMANTOŠANAS NODROŠINĀŠANA: DARBĪBAS NOVĒRTĒJUMI UN EX POST NOVĒRTĒJUMI

4.1. Darbības novērtējumi

Atbilstīgi ES Finanšu regulas prasībām Komisija ar ārējo konsultantu palīdzību veic darbību novērtējumus, lai saņemtu pamatotu apliecinājumu tam, ka saņēmējvalstīs darbojas administratīvās procedūras un finanšu sistēmas.

Darbību novērtējumi ir vērsti uz valstu finanšu pārvaldības sistēmām, īpaši Finanšu ministriju un centrālo banku procedūrām un organizāciju, proti, uz to kontu pārvaldību, kuros tiek saņemti ES līdzekļi. Turklāt īpaša uzmanība tiek veltīta tam, kā darbojas ārējās revīzijas iestādes, to neatkarībai, darba programmām un kontroles efektivitātei. Tiek pārbaudītas arī publiskā iepirkuma procedūras centrālajā līmenī. Komisija 2014. gadā veica vienu darbības novērtējumu Ukrainā, gatavojoties jaunajai MFP darbībai, kas bija apstiprināta attiecīgajam gadam.

4.2. Ex post novērtējumi

Atbilstīgi ES Finanšu regulai Komisija veic MFP programmu *ex post* novērtējumus⁸, lai novērtētu MFP programmu ietekmi. Galvenie mērķi ir šādi: i) analizēt ietekmi uz saņēmējvalsts ekonomiku un jo īpaši tās ārējās pozīcijas ilgtspēju; un ii) novērtēt ES iejaukšanās pievienoto vērtību. *Ex post* novērtējums par MFP darbību Bosnijā un Hercegovinā sākās 2014. gadā; tas tika pabeigts 2015. gada martā.

5. LŪGUMI PĒC PALĪDZĪBAS UN TURPMĀKI KOMISIJAS PRIEKŠLIKUMI — BUDŽETA SITUĀCIJA

MFP darbību programma 2015. gadā ir šāda:

- i) piecu jau apstiprināto lēmumu par MFP darbībām Gruzijā, Jordānijā, Kirgizstānas Republikā, Tunisijā un Ukrainā (pēdējā MFP I daļa) īstenošana;
- ii) jaunā 2015. gada aprīlī pieņemtā MFP II lēmuma par Ukrainu īstenošana; un
- iii) iespējamu jaunu programmu pieņemšana, pamatojoties uz pieprasījumiem, kas līdz šim saņemti no Armēnijas un Ēģiptes, un jauniem pieprasījumiem, kas var tikt saņemti (jo īpaši viens gaidāmais pieprasījums no Moldovas).

Kā minēts iepriekš, paredzēts, ka MFP darbības attiecībā uz Gruziju, Jordāniju un Kirgizstānas Republiku, kā arī MFP I darbība attiecībā uz Ukrainu tiks pilnībā izmaksāta 2015. gadā, savukārt programma Tunisijai un MFP III darbība attiecībā uz Ukrainu tiktu izmaksāta 2015.–2016. gadā. Tomēr šo darbību pilnīga īstenošana ir atkarīga no politikas nosacījumiem, kas izklāstīti attiecīgajā saprašanās memorandā.

⁸ Visi *ex post* novērtējumi pieejami ECFIN ĢD tīmekļa vietnē:
http://ec.europa.eu/dgs/economy_finance/evaluation/completed/index_en.htm.

Komisija 2014. gada februārī saņēma jaunu MFP atbalsta lūgumu no Armēnijas. Tomēr Armēnijas maksājumu bilances situācija nebija pietiekami kritiska, lai Komisija iesniegu priekšlikumu par MFP, neraugoties uz jaunas SVF finanšu vienošanās (saskaņā ar paplašināto kredītēšanas mehānismu; USD 125 milj.) apstiprinājumu 2014. gada 7. martā. Komisija cieši uzrauga ekonomisko un finanšu situāciju Armēnijā, jo īpaši saistībā ar problemātisko ārējo ekonomisko vidi, ar ko valsts saskārusies kopš 2014. gada beigām.

Ēģipte 2012. gada novembrī atjaunoja savu MFP lūgumu par kopējo summu EUR 500 milj. Komisija apsvēra, ka iesniegs priekšlikumu, kuru, iespējams, veidos aizdevums EUR 450 milj. apmērā, kas apvienots ar dotāciju EUR 50 milj. apmērā. Turklāt 2013. gada jūnijā tika veikts darbības novērtējums, kurā tika analizētas finanšu plūsmas un kontroles Ēģiptes valsts finanšu pārvaldības sistēmā. Tomēr MFP priekšlikums tika apturēts, līdz starp Ēģipti un SVF tiks panākta vienošanās par SVF programmas līdzekļu izmaksu un ņemot vērā politisko notikumu attīstību valstī kopš 2013. gada jūlija.

Komisija sagaida, ka 2015. gadā saņems no Moldovas oficiālu lūgumu par jaunu MFP darbību, ņemot vērā Moldovas ekonomiskās situācijas pasliktināšanos un notiekošās sarunas ar SVF par iespējamu jaunu programmu.

Turpmāk tabulā sniegts pārskats par MFP saistībām un dotāciju maksājumiem 2013., 2014. un 2015. gadā (indikatīvi skaitļi). Prognozes par 2015. gadu ir ļoti provizorisks, un tajās iekļautas tikai tādas MFP darbības, par kurām Komisija ierosinājusi lēmumu vai abi likumdevēji jau pieņēmuši lēmumu.

Vēl neizmaksāto MFP aizdevumu kopējā summa 2014. gada beigās bija EUR 1842 milj. Šī summa tiek garantēta ar ES budžetu, izmantojot Garantiju fondu ārējām darbībām⁹, no kā sedz arī *Euratom* aizdevumus un Eiropas Investīciju bankas (EIB) aizdevumus trešām valstīm. Garantiju fonda apjoms tiek uzturēts 9 % apmērā no summas, ko veido MFP, *Euratom* un EIB aizdevumi trešām valstīm. Tā līdzekļi tiek nodrošināti no ES budžeta. Sagaidāms, ka MFP aizdevumu izmaksas 2015. gadā sasniegs aptuveni EUR 1,9 mljrd., kas atbilst Garantiju fonda finansējumam aptuveni EUR 168 milj. apmērā. Tomēr šie skaitļi neatspoguļo iespējamās jaunas MFP darbības, par kurām Komisija vēl nav iesniegusi priekšlikumu.

⁹ Sīkāku informāciju sk. Komisijas ziņojumā Eiropas Parlamentam un Padomei par garantijām, kuras tiek segtas no vispārējā budžeta (COM(2014) 540).

MFP dotāciju saistības un maksājumi, MFP aizdevumu izmaksas 2013.–2015. gadā (EUR)			
	2013	2014	2015 (indikatīvi skaitļi)*
Saistību apropriācijas dotācijām budžetā	94 550 000	60 000 000	77 955 000
Darbības novērtējumi, <i>ex post</i> novērtējumi, PEFA pētījumi	173 856	181 874	250 000
MFP Kirgizstānas Republika (lēmums pieņemts)		15 000 000	
MFP Gruzija (lēmums pieņemts)		23 000 000	
Citas iespējamās MFP darbības (Moldova, Ēģipte, Armēnija...)			jānosaka
Kopā saistības	173 856	38 181 874	
Budžeta piešķirumi, par kuriem nav uzņemtas saistības	94 376 144	21 818 126	
Maksājumu apropriācijas dotācijām budžetā	56 339 890	52 153 011	74 218 061
Darbības novērtējumi, <i>ex post</i> novērtējumi, PEFA pētījumi	529 345	179 806	
MFP Kirgizstānas Republika (lēmums pieņemts)			15 000 000
MFP Gruzija (lēmums pieņemts)			23 000 000
Citas iespējamās MFP darbības (Moldova, Ēģipte, Armēnija...)			jānosaka
Kopā maksājumi	529 345	179 806	
Budžeta piešķirumi, kas nav izmantoti dotāciju maksājumiem	55 810 545	51 973 205	
MFP aizdevumu izmaksas			
Bosnija and Hercegovina (lēmums pieņemts)	100 000 000		
Ukraina I (lēmums pieņemts)		360 000 000	250 000 000
Ukraina II (lēmums pieņemts)		1000 000 000	
Gruzija (lēmums pieņemts)			23 000 000
Jordānija (lēmums pieņemts)			180 000 000
Tunisija (lēmums pieņemts)**			200 000 000
Kirgizstānas Republika (lēmums pieņemts)			15 000 000
Ukraina III (priekšlikums pieņemts)**			1200 000 000
Citas iespējamās MFP darbības (Moldova, Ēģipte, Armēnija...)			
Kopā MFP aizdevumu izmaksas	100 000 000	1360 000 000	1868 000 000

* Izņemot datus par budžeta piešķirumiem, kas atbilst 2015. gadam pieņemtajam budžetam.

** Sagaidāms, ka tikai divas no trim daļām tiks izmaksātas 2015. gadā. Pēdējās daļas izmaksa plānota 2016. gadā.